

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Навчально-науковий юридичний інститут

Кафедра цивільного права

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПРАВОЧИНИ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітньо-професійна програма Міжнародне та європейське право

Спеціальність D8 Право

Галузь знань D "Бізнес, адміністрування та право"

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 3 від 10 жовтня 2025 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Правочини в цивільному праві
Викладач	Парута Юлія Іванівна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного права
Контактний телефон викладача	(0342) 596130
Е-майл викладача	yuliiia.paruta@cnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 годин
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/ При вивченні навчальної дисципліни можуть використовуватися можливості платформ Google Classroom, Google Meet, Zoom та ін.
Консультації	Консультації проводяться відповідно до Графіку індивідуальних занять зі здобувачами, розміщеному на інформаційному стенді та сайті кафедри https://kcp.pnu.edu.ua/informatsiia-shchodo-navchalnoho-protsesu Також можливі консультації шляхом листування через корпоративну електронну пошту.
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p><u>Предметом</u> вивчення навчальної дисципліни є інститут правочину в цивільному праві, особливості його регулювання та застосування. В рамках вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти набувають знання про поняття правочину, його ознаки та зміст, умови дійсності, види та форму правочинів, а також особливості тлумачення та правозастосування інституту правочину в сучасному цивільному праві. Програма навчальної дисципліни складається із таких змістових модулів:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття, ознаки, правова природа правочинів. 2. Правова характеристика окремих видів правочинів. <p>В сучасних умовах розвитку цивільного товарообороту, новітніх підходах до переосмислення окремих правових конструкцій приватного права, рекодифікації цивільного законодавства, посилюється увага теоретиків і практиків до традиційних усталених приватноправових інститутів одним із яких є правочин, що займає провідне місце в системі приватного права та законодавства. Дослідження правової природи, особливостей, видового різноманіття правочинів є актуальним для приватноправової науки. Під впливом розвитку товарно-грошових відносин, змін в економічній сфері, змін в законодавстві актуалізується значення й сфера застосування правочину, зміщуються чи удосконалюються окремі аспекти механізму правового регулювання інституту правочину.</p> <p>Проблема поглиблення та розширення науково-правових досліджень змісту правочину є сьогодні актуальною з огляду на формування в теорії приватного права оновленої концепції правочину, концепції «традиційних правочинів» та «ІТ-правочинів»; встановлення специфічних ознак правочинів та формування в результаті цього різних підходів до класифікації правочинів, співвідношення різних правочинів між собою, особливості встановлення правових наслідків правочинів з вадами волі, розмежування понять «недійсний», «неукладений», «нечинний», «нікчемний» правочин та встановлення їх правових наслідків. Актуальним залишається питання дослідження прогалин та суперечностей у чинному цивільному законодавстві України, судовій практиці, що виникають внаслідок застосування таких способів захисту цивільних прав як визнання правочину недійсним, шляхи усунення недоліків цивільного законодавства. Тому науковий аналіз та дослідження правової природи й місця правочину в системі приватноправових інститутів, тлумачення конструкції правочину в ретроспективі та сьогодні, дослідження окремих аспектів застосування інституту правочину набуває вагомого значення.</p>	

Основними джерелами освітньої програми виступають Цивільний кодекс України, Сімейний кодекс України, Господарський кодекс України, інші законодавчі акти, що вміщують правові норми, спрямовані на регламентацію інституту правочину, доктрина приватного права, судова практика.

Вивчення правочину в приватному праві в умовах формування та розвитку цілісної ефективної системи приватного права, рекодифікації окремих приватноправових інститутів слугує основою базової підготовки здобувача освіти – юриста, та сприяє формуванню тих засобів та навичок, які є необхідними для впровадження у подальшій професійній діяльності.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Правочини в цивільному праві» є формування у здобувачів освіти цілісної системи знань про правочин як загальнотеоретичне явище та з'ясування специфіки його застосування у приватноправових відносинах, формування навичок та умінь, спрямованих на вирішення практичних завдань щодо застосування інституту правочину.

Основними цілями вивчення навчальної дисципліни «Правочини в цивільному праві» є набуття здобувачами освіти компетентностей щодо знання та розуміння змісту актів законодавства України, що є джерелами правового регулювання правочину, закріплення необхідних юридичних знань з метою вирішення конкретних питань практичної діяльності внаслідок застосування правочину.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Загальні компетентності:

Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу джерел приватного права та результатів наукових досліджень приватноправових відносин.

Здатність застосовувати знання про правочин у практичних ситуаціях.

Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями в сфері приватного права.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

Здатність аналізувати ретроспективи розвитку правових явищ та процесів у контексті їх впливу на сучасну правову систему.

Здатність застосовувати правові принципи та доктрини в процесі освоєння правочину як інституту приватного права.

Здатність застосовувати норми та інститути цивільного права як галузі права.

Здатність аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції у відношенні правочину як інституту приватного права та суміжних категорій.

Здатність до критичного та системного аналізу інституту правочину як базового правового явища приватного, зокрема, цивільного права.

Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх характеру та значення.

Програмні результати навчання:

Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів про правочин з різних приватного права, включаючи наукову та професійну літературу, використовувати сучасні методи дослідження.

Давати короткий правовий висновок щодо окремих практичних обставин з достатньою обґрунтованістю.

Оцінювати недоліки і переваги певних правових аргументів, аналізуючи відому проблему.

Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального та процесуального права про правочини.

Пояснювати природу і зміст правочину та його сутнісних характеристик як основного правового явища.

5. Організація навчання			
Обсяг навчальної дисципліни			
Вид заняття	Загальна кількість годин		
лекції	12		
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18		
самостійна робота	60		
Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативна / вибіркова
3	D8 Право	2	вибіркова
Тематика навчальної дисципліни			
Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб.
Модуль I. Поняття, ознаки, правова природа правочинів			
Тема № 1. Загальні положення про правочини в приватному праві: поняття, ознаки, джерела правового регулювання.	2	2	6
Тема № 2. Умови чинності правочину. Правові наслідки недодержання сторонами при вчиненні правочину вимог закону.	2	2	7
Тема № 3. Класифікація правочинів в системі приватного права.	-	2	7
Модуль II. Правова характеристика окремих видів правочинів			
Тема № 4. Поняття, правова природа, види односторонніх правочинів	1	2	8
Тема № 5. Правочини в сфері спадкового права.	1	2	6
Тема № 6. Двосторонні та багатосторонні правочини в приватному праві: поняття, ознаки, загальні засади правового регулювання.	2	2	6
Тема № 7. Правова характеристика електронних правочинів.	2	2	6
Тема 8-9. Недійсні, нікчемні, неукладені правочини: проблеми розмежування. Правова природа правочинів із вадами волі	2	4	14
Разом за семестр	12	18	60
6. Система оцінювання навчальної дисципліни			
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	<p>Визначається Порядком організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, введеним в дію наказом ректора Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника від 19 травня 2023 р. № 309.</p> <p>https://efund.pnu.edu.ua/wpcontent/uploads/sites/172/2023/09/poriadok-orhanizatsii-ta-provedennia-otsiniuvannia-uspishnosti-zdobuvachiv-</p>		

	<p>vyschoi-osvity.pdf, а також Методичними рекомендаціями до порядку оцінювання успішності здобувачів вищої освіти у навчально-науковому юридичному інституті (далі - МРПОУ), затвердженими Вченою радою навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, протокол №13 від 27 червня 2024 року)</p> <p>https://law.pnu.edu.ua/wpcontent/uploads/sites/100/2024/11/metodychni-rekomendatsii-pro-poriadok-otsiniuvannia-uspishnosti.pdf</p>
Вимоги до письмової роботи	<p>Передбачається виконання 1 письмової модульної контрольної роботи (абз.2 пп. 3.1.3.1 МРПОУ). Робота виконується на останньому семінарському занятті та охоплює всі змістові модулі. Зміст питань, форма та структура завдань визначається керівником навчальної дисципліни та затверджується на засіданні відповідної кафедри (пп. 3.1.3.2 МРПОУ).</p> <p>На письмову модульну контрольну роботу виносяться три теоретичних запитання, які оцінюються у 10 балів кожне та одне практичне завдання, яке оцінюється у 20 балів.</p> <p>Максимальна кількість балів за письмову роботу – 50 балів (пп. 2.6.1 МРПОУ).</p>
Семінарські заняття	<p>Завдання для семінарських занять визначені у методичних вказівках, що розміщені на сайті кафедри цивільного права https://kcp.pnu.edu.ua/navchalno-metodychni-materialy/, а також в системі дистанційного навчання. Максимальна кількість балів за семінарські заняття – 45 (пп. 2.6.1–2.6.2 МРПОУ).</p>
Умови допуску до підсумкового контролю	<p>Здобувачу виставляється залік за умови виконання всіх видів робіт, передбачених силабусом. Наявність хоча б одного пропущеного і невідпрацьованого семінарського заняття є підставою для не виставлення заліку (пп. 3.2.2 МРПОУ).</p>
Підсумковий контроль	<p>Залік. Підсумковий бал складається з суми підсумкового балу за семінарські заняття (максимально 45 балів), балу за підсумкову модульну контрольну роботу (максимально 50 балів) та балу за самостійну роботу (максимально 5 балів, пп. 2.6.3 МРПОУ). Бал за індивідуальну роботу та/або участь у науковій роботі (максимально 10 балів) є додатковим балом, який додається до підсумкового семестрового балу (пп. 2.6.1 МРПОУ). Підсумковий бал становить максимально 100 балів (пп. 2.6.1–2.6.3 МРПОУ).</p>

7. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи:

Зміст питань, форма та структура завдань та інструкції щодо виконання обов'язкових (письмової модульної контрольної роботи) та додаткових (письмових завдань за питаннями самостійного опрацювання, письмових експрес-опитувань тощо) письмових робіт визначаються керівником навчальної дисципліни (Розділ 3 МРПОУ). За бажанням (для отримання додаткових балів) здобувачі можуть виконувати індивідуальні завдання (пп. 3.1.4.1-3.1.4.3 МРПОУ). Види, інструкції щодо виконання індивідуальних завдань знаходяться на кафедрі та на сайті кафедри <https://kcp.pnu.edu.ua/navchalno-metodychni-materialy/>

Академічна доброчесність:

Очікується, що здобувачі будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, визначених Положенням про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника <https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/09/Нова-редакція-Положення-про-запобігання-академічному-плагіату.pdf>, усвідомлюючи наслідки порушення.

Реагування на порушення академічної доброчесності здійснюється відповідно до встановлених процедур https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2024/05/pr.01.1.1-08_2024-protsedura_8_universytet.pdf

Відвідування занять:

Очікується, що всі здобувачі відвідають лекції і семінарські заняття. Пропуски занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку. Здобувач зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття впродовж двох тижнів з дня пропуску заняття (абз. 1. п. 3.1.2 МРПОУ). За пропущені лекційні заняття без поважних причин в обсязі, що перевищує 10% від загальної кількості лекційних годин, які відведені на навчальну дисципліну відповідно до робочого навчального плану, керівник курсу віднімає 5 балів від підсумкового семестрового балу здобувача (абз. 2. п. 3.1.2 МРПОУ).

Неформальна освіта:

Питання визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті регулюється Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/05/02-07.33_2022-polozhennia-pro-vyznannia-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-osvity-v-prykarpatskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-vasyliya-stefanyka.pdf

8. Рекомендована література

1. Цивільний кодекс України № 435-IV від 16.01.2003. Офіц. Веб-сайт Верхов. Ради. України. Законодавство України. [Цивільний кодекс України | від 16.01.2003 № 435-IV \(rada.gov.ua\)](https://rada.gov.ua)
2. Цивільний кодекс України. Станом на 01 січня 2023 р.: наук.-практ. коментар / за заг. ред. докт. юрид. наук, проф. Харитонова Є. О., канд. юрид. наук, доц. Калітенко О. М. - Київ : Норма права, 2023. 1424 с.
3. Луць В.В., Великанова М.М. Договори в цивільному праві України: навч. посіб. 2-ге вид., доп. і перероб. Київ: Юрінком Інтер, 2023. 308 с.
4. Цивільно-правова наука і практика: збірник науково-правових (консультативних, експертних) висновків / О. В. Дзера. Київ: Алерта, 2023. 572 с.
5. Визнання правочинів недійсними: основи теорії та судова практика. Посібник для суддів. / А. В. Нижний, М. П. Ходаківський, Г. В. Юровська. / Під редакцією А. В. Нижного. Київ: Алерта, 2020. 234 с.
6. Кіріяк О.В., Пацурківський Ю.П., Гудима-Підвербецька М.М. Цивільне право (загальна частина) : навч. посібник / О.В. Кіріяк, Ю.П. Пацурківський, М.М. Гудима-Підвербецька. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2021. С.74-92.

7. Давидова І. В. Правочини в умовах гармонізації приватно-правового законодавства України із законодавством країн ЄС / І. В. Давидова // Цивілістика в інформаційному суспільстві : матеріали Всеукр. кругл. столу (м. Одеса, 17 трав. 2019 р.) / За заг. ред. д.ю.н., проф. Є. О. Харитонова. – Одеса : Фенікс, 2019. – С. 11-14.

8. Кучер В. О. Недійсні правочини та їх цивільно-правові наслідки: навч. посібник / В. О. Кучер. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2014. 344 с

Детальний перелік монографічної, наукової, науково-практичної літератури, нормативних джерел та інформаційних ресурсів до кожної теми міститься в навчально-методичних посібниках:

1. Парута Ю.І. Правочини у цивільному праві: методичні вказівки для підготовки до семінарських занять здобувачів 2-го курсу денної форми навчання спеціальності «Міжнародне та європейське право». Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. 2024. 25 с. URL: <https://kcp.pnu.edu.ua/navchalno-metodychni-materialy/>

2. Парута Ю.І. Правочини у цивільному праві: методичні вказівки для забезпечення самостійної роботи здобувачів 2-го курсу денної форми навчання спеціальності «Міжнародне та європейське право». Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2024. 20 с. URL: <https://kcp.pnu.edu.ua/navchalno-metodychni-materialy/>

Викладач

доц. Юлія Парута